

forstandige Krav til Opretholdelse og Understøttelse af gode Institutioner; men som sagt, at lægge an paa at faae Overskud forbrugt og udelukke enhver Opsparing, det kalder jeg urigtigt: der kan sandelig komme Lider, da vort Fædreland vil glæde sig ved at have et fyldt Statskammer.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet (Fischer):

Udrettes der Noget ved disse Forhandlinger? Det var et Spørgsmaal, som flere ærede Lædere fremsatte igaar, og de mindede i Forbindelse dermed om, at man ikke gif til en Gjerning som denne med den Frøidighed og Friskhed, med den Lust, som det var ønskeligt, naar man tvivlede om, at der overhovedet vilde fremkomme noget Resultat af Forhandlingerne. Jeg vil bede ærede Medlemmer være overbeviste om, at den samme Tanke ofte har fremstillet sig for mig, medens jeg beskæftigede mig med den Tanke at udarbejde et Forslag og under selve Udarbejdelsen. Det er jo imidlertid umuligt at vise et saadant Spørgsmaal tilbage just under de Forhold, under hvilke vi nu befinde os, og jeg vil tillade mig at sige, hvorledes jeg har besvaret Spørgsmaalet. Det skulde glæde mig, om Thingets ærede Medlemmer, i det Mindste for det store Flertals Vedkommende, vilde besvare det paa samme Maade. Den Sag, der her ligger for, er en Sag af stor Betydning for vort Fædreland; det er anerkjendt fra alle Sider. Men ved Tidernes Ugunst har den ligget længere hen, end det var ønskeligt. Der er gjort Forsøg paa at løse den Opgave at forbedre vort Borger- og Almue-skolevæsen, men disse Forsøg have ikke ledet til noget Resultat. Vilde det da være rigtigt at lade det ligge længere, selv om Udfigterne ikke ere lyse til nu at naae noget Resultat? Det er forekommet mig, at Opgavens Vigtighed og Betydning er saa stor, at det ikke var forvarligt at skyde Arbejdet fra sig, men at man maatte opmuntre sig selv til at fortsætte det, selv om Udfigterne til at naae et Resultat kun vare ringe. For man stillet sig Sagen paa denne Maade, forekommer det mig, at man har gjort sin Pligt; kommer der saa ikke strax noget Resultat deraf, kan der da maasse dog altid vindes Noget derved, og i hvert Tilfælde falder Ansvar et ikke paa den, der har gjort, hvad han kan. — Inden jeg omtaler de enkelte Bemærkninger, som igaar fremkom til forskjellige af Paragraferne, skal jeg tillade mig at dvæle ved et almindeligere Spørgsmaal, som fremdroges af et æret Medlem fra Kjøbenhavn (Ploug) og ogsaa senere er berørt, og det er det, om det ikke vilde være rettest at give særskilte Love for Kjøbstæderne og for Landet. Det ærede Medlem fra Kjøbenhavn mindede i den Henseende om, at vi ikke have een Anordning af 29de Juli 1814 angaaende Skolevæsenet, men to, en for Kjøbstæderne og en for Landet. Det

er kommen rigtigt, at disse to Anordninger stemme saa nær overens med hinanden, at de i mange Punkter ligne hinanden som to Draaber Vand, og er der nogen væsentlig Forskjel paa dem, hører den ind under, hvad ogsaa det ærede Medlem betegnede som de store og for store Forordninger, der ere stillede ved de to nævnte Anordninger, navnlig ved den for Kjøbstæderne, som maasse have været en Hindring for, at de virkede saaledes, som de ellers kunde have virket. Den første store Lov, vi vedtog angaaende Skolevæsenet, nemlig Loven af 8 Marts 1856, behandler baade Kjøbstæder og Land i Forening, og dersom man vilde forsøge at udarbejde Lovforslag om vort Borger- og Almue-skolevæsen, vilde man, tror jeg, ogsaa snart komme til det Resultat, at man lige saa godt kan skrive een Lov derom som to; thi hvorpaa vil man egentlig begrunde Forskjellen mellem Kjøbstad og Land? Jeg vil bede, at man i denne Henseende stiller vore største og vore mindste Kjøbstæder, vore største og vore mindste Landkommuner ved Siden af hinanden. Lager man et af vore mindste Skoledistrikter i Sylland, hvor der maasse ikke er en Enes Børn, og stiller det Skolevæsen, der slutter sig dertil, ved Siden af Skolevæsenet i de største og bedst befolkede Landdistrikter her ved Kjøbenhavn, vil man se, at Forskjellen er saa stor, at der ikke lader sig give nogen sælles Bestemmelse derfor, som umiddelbart kan komme til Anvendelse overalt. Stiller man paa samme Maade Bornholms mindste Kjøbstad ved Siden af vore største Kjøbstæder, saa er Forskjellen der ikke mindre, og i Gjærningen have de tæt befolkede Landdistrikter mere Lighed med en hel Del af vore Kjøbstæder, end de have med de fjernere, jydske Landdistrikter. Altsaa det, der i den Henseende kan udrettes, kan lige saa godt udrettes ved at skrive en Lov, som gjælder baade for Kjøbstad og Land, som ved at skrive en Lov særskilt for hver af Delene; thi man kan ikke komme videre end til at fastsætte visse almindelige Bestemmelser, som skulle være Udgangspunktet overalt, og som paa de ene Side opmuntre til at gaa videre, og paa den anden Side tilstede at der sker Undtagelser nedeffter, hvor Omstændighederne paatrængende kræve det. Jeg vil i den Henseende gjøre opmærksom paa, at Lovforslagets § 4 ikke udtaler, at enhver Skole skal være delt i 3 Afdelinger, men i mindst 3 Afdelinger, og at der i § 6 gives Regjeringen Bemyndigelse til at tilstede Undtagelser derfra, hvor Forholdene ere meget smaa, men paa den anden Side at § 7 henlægger til Skoleplanerne den videre Udførelse af Bestemmelserne, nemlig i den Retning, at der ved Skoleplanen skal stræbes hen til, at der baade i Forstolene og i den egentlige Skole oprettes eetaarige Klasser. Der er den Bet viist, som der skal gaas, hvor Forholdene ere større, end at § 4 umiddelbart kan finde Anvendelse derpaa. Dernæst er tillige stillet som Formaal, at der skal stræbes hen til